

Är en instruktionsfilm om hållteknik hjälpsamt för hundägare i samband med blodprovstagning?

Jonas Olsson och Klara Thornqvist

Självständigt arbete i djuromvårdnad • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Djursjukskötarprogrammet
Uppsala 2023

Är en instruktionsfilm om hållteknik hjälpsamt för hundägare i samband med blodprovstagning?

Is an instructional video about holding techniques helpful for dog owners in connection with blood sampling?

Jonas Olsson och Klara Thornqvist

Handledare:	Lena Olsén, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för kliniska vetenskaper
Examinator:	Maria Andersson, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	Grundnivå, G2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i djuromvårdnad
Kurskod:	EX0994
Program:	Djursjukskötarprogrammet
Kursansvarig inst.:	Institutionen för kliniska vetenskaper
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2023
Nyckelord:	djurägare, hund, hållhjälp, instruktioner, stress, undervisningsfilm

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap

Institutionen för kliniska vetenskaper

Anestesi

Sammanfattning

Djurägarna är en viktig del av behandling på veterinärklinik och i hemmet. Djurägarna är en bra resurs vid besök på veterinärkliniker och djurhälsopersonal bör använda dem i så stor utsträckning som möjligt, till exempel genom att hålla i sin hund vid röntgen och blodprovstagning. Men för att momenten ska kunna utföras optimalt krävs det att djurägarna blir tydligt instruerade angående hur de ska göra för att hjälpa till.

Kandidatarbetets syfte är att undersöka hur djurägare ställer sig till att hålla sin hund vid blodprovstagning efter att de fått ta del av en kort film med instruktioner om hur de kan hålla i sin hund för att assistera vid blodprovstagning. I studien undersöktes även hur djurägarna tar till sig instruktionerna och om det i förlängningen resulterade i en effektivare blodprovstagning. I en inledande enkät fick djurägarna besvara frågor om de assisterat vid blodprovstagning tidigare; vilka instruktioner de då fått för hur de skulle hålla i hunden under provtagningen och hur de uppfattat dessa instruktioner.

Studien genomfördes på Universitetsdjursjukhuset i Uppsala och 18 djurägare som var inbokade för besök på poliklinikavdelningen med sin hund inkluderades. Respondenterna fick besvara en inledande enkät och se en instruktionsfilm före blodprovstagningen och besvara ytterligare frågor efter genomförd blodprovstagning.

Majoriteten av djurägarna var positiva till instruktionsfilmen och till att hålla i sin hund vid blodprovstagningen. Djurägarna tog till sig av instruktionerna i filmen i olika utsträckning. Två av 18 djurägarna provade att hålla i sin hund samt frågade om de gjorde rätt innan det var dags för blodprovet. Två djurägare ansåg att instruktionerna inte behövdes då det alltid brukade gå bra och det hela sa sig själv, de tyckte däremot ändå att instruktionerna var bra men valde att inte applicera alla delar av instruktionerna i samband med blodprovet. Endast en djurägare var tveksam till instruktionerna i filmen då det inte ansågs vara applicerbart på sin hund.

Det finns ett behov av att fler studier genomförs inom ämnet kring hur djurägarna ställer sig till att hjälpa till vid blodprovstagningen. Att använda sig av kontrollgrupper vore intressant då det skulle kunna påvisa möjliga skillnader mellan olika raser och olika storlekar på hundar. Att använda sig av olika grupper bland djurägare och jämföra dem skulle kunna påvisa om skillnader finns ifråga om hur de tar till sig av instruktioner och utför moment. Det är även relevant att jämföra olika tekniker och hur de skiljer sig åt, om hunden accepterar en viss teknik medan djurägarna föredrar någon annan teknik.

Nyckelord: djurägare, hund, hållhjälp, instruktioner, stress, undervisningsfilm

Abstract

Pet owners are an important part of treatment in the clinic and at home. Pet owners are also a good resource when visiting the veterinary clinic and the veterinary staff should use them as much as possible, for example during x-ray and blood sampling. But to execute the procedures in the best possible way pet owners need to be well instructed to know what they should do to help.

This bachelor's thesis aims to examine pet owners' attitudes towards holding their dog during blood sampling after watching an instructional video explaining the techniques used when holding dogs for blood sampling. If the pet owner utilizes the instructions given and if it results in a smoother blood sampling was also examined. Pet owners were asked if they had previously assisted with blood sampling, if they had gotten previous instructions in holding techniques and what they thought about the previous instructions.

The study was made at Universitetsdjursjukhuset in Uppsala and 18 pet owners who were scheduled for a visit at the polyclinic with their dog were included. The respondents answered an initial survey and watched an instructional video before blood sampling and responded to additional questions after completed blood sampling.

The majority of pet owners were positive to the instructional video and to holding their dog during blood sampling. Pet owners assimilated the instructions to varying extent. Two out of 18 pet owners tried holding their dog and asked if they were doing it correctly before the blood sampling took place. Two pet owners deemed the instructions unnecessary since blood sampling always went smoothly in the past and how the dog should be held during blood sampling says itself, they still thought the instructions were good but chose to not apply all parts of the instructions during blood sampling. One pet owner thought the instructions were too vague and considered them not applicable to their dog.

More studies within the subject are needed and it would be interesting to look at the difference between pet owners who have taken part of the instructions and pet owners who have not, with the help of control groups. In that way, interpret the importance of clear instructions and how it affects blood sampling. It would also be interesting to see how different holding techniques differ in what the dog accepts and what the pet owner prefer.

Keywords: pet owner, dog, assisting, instructions, stress, educational film

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	7
Figurförteckning.....	8
1. Introduktion	9
2. Syfte och frågeställning	10
2.1 Syfte	10
2.2 Frågeställning.....	10
3. Bakgrund	11
3.1 Djurägens uppfattning.....	11
3.2 Stress på kliniken	11
3.2.1 Klinikmiljön	11
3.2.2 Tecken på stress.....	13
3.2.3 Djurägens inverkan på hunden.....	14
3.3 Arbetet för djurhälsopersonalen.....	14
4. Metod och material.....	16
4.1 Definition	16
4.2 Genomförande.....	16
4.3 Enkät	16
4.4 Databehandling	19
5. Resultat	20
5.1 Respondenter.....	20
5.2 Djurägarna.....	20
5.3 Blodprovstagning.....	22
6. Diskussion	26
6.1 Metoddiskussion	26
6.2 Resultatdiskussion.....	27
7. Konklusion.....	32
Referenser	33
Tack 35	
Bilaga 1.....	36

Tabellförteckning

Tabell 1. De deltagande hundarna delades in i tre olika grupper beroende på hur mycket de vägde. Vikten togs när hundarna hämtades från väntrummet och var på väg in till undersökningsrummet. En djurhälsopersonal eller observatörerna var med när vikten togs.	20
Tabell 2. De deltagande hundarna delades in i fyra olika grupper beroende på hur deras sinnesstämning var inne i undersökningsrummet i samband med att blodprovet skulle tas. Hundarna kategoriserades i de olika sinnesstämningarna beroende av observatörernas uppfattning av hunden.	20
Tabell 3. Utifrån viktgrupperna och tidsåtgången går det att se spridningen för tidsåtgången. Medianen och medelvärdet får utspridda svar. Det beror på att tidsåtgången blev 60 min för en (n=1) hund <10kg då den hunden blev sederad för att blodprovet skulle lyckas. Medianvärdet visar på att skillnaden mellan de olika viktgrupperna inte är speciellt stor. Medelvärdet får desto större spridning på grund av på hunden som blev sederad.....	23

Figurförteckning

Figur 1. FAS skalan (Emotional Medical Record & FAS Scale u.å.) kan används som hjälp för att hålla koll på hundens stressnivå. Med hjälp av de olika beskrivningarna på vardera nivån kan de uppvisade beteendena lätt tolkas. Trafikljuset på högra sidan är även till hjälp för att besluta om undersökningen kan genomföras till om det ska avbrytas.	13
Figur 2. . Ladder of aggression (Shepherd 2021), kan användas för att tyda och se utvecklingen av stress hos hundar. Genom att se vilka beteenden hundarna visar kan det läsas av vart på stegen hunden befinner sig och hur stressen kommer att utvecklas.....	13
Figur 3. Bilden är ett urklipp av en sekvens ur instruktionsfilmen djurägarna blev visad. Instruktionsfilmen instruerar hur hundens framben ska hållas i samband med blodprovstagningen. Djurägaren fattar runt hundens armbåge med handen på motsvarande sida till det ben blodprovet ska tas i. Hundens ben förs framåt och hunden kommer inte kunna dra tillbaka benet medan greppet kring hundens armbåge upprätthålls.....	18
Figur 4. Bilden är ett urklipp av en sekvens ur instruktionsfilmen djurägaren blev visad. Instruktionsfilmen instruerar hur hundens huvud vänds bort i motsatt riktning till det ben som blodprovet ska tas i. Genom att hålla bort hundens huvud minskat risken att hunden kontaminerar området som ska stickas.....	18
Figur 5. 17 djurägare (n=17) svarade på hur de upplevde tidigare blodprovstagning. 19 svar inkom från de 17 svarande (n=17). Möjlighet fanns att välja flera alternativ än ett, det fanns även möjlighet att skriva en egen kommentar.....	21
Figur 6. Antal stick för lyckat blodprov i förhållande till viktgrupperna.....	23
Figur 7. Tidsåtgången för lyckat blodprov i förhållande till de olika viktgrupperna. Tiden beräknades från att stasen sattes på tills att blodprovet var taget.....	24
Figur 8. Relationen mellan 17 av 18 hundar och deras individuella vikt och tidsåtgång. Relationen är <1, resulterar till att det inte går att se någon korrelation mellan vikt och tidsåtgång. En (n=1) hund uteslöts ur tabellen, där tidsåtgången var 60 min, då hunden blev sederad i samband med blodprovstagningen.....	24

Introduktion

Djurägare kan i stor utsträckning hjälpa till att hålla sina djur vid flera undersökningar som utförs på veterinärkliniker. Blodprovstagning är ett moment där de kan vara till stor hjälp både för djurhälsopersonalen som kan fördela resurser till annat på veterinärkliniken och djurägarna finns även där som emotionellt stöd för hunden.

Hur hundar påverkas av stress och vad som bidrar till stress på veterinärkliniker har undersökts av flera forskargrupper, däribland Girault et al. (2022) och Stellato et al. (2022). Stress kan orsakas av olika faktorer och att bli separerad från sin ägare var en av de bidragande faktorerna som de båda författarna kom fram till. Girault et al. (2022) och Stellato et al. (2022) kom även fram till att djurägarna hade en positiv inverkan på hundens beteende och att hundarna höll sig lugnare med djurägaren kvar i rummet. Förutom att använda djurägaren för att lugna och mentalt stötta hunden, kan djurägaren i många fall också hjälpa till att hålla i hunden vid flertalet moment, däribland vid blodprovstagning. För hundens välmående och välfärd bör det därför vara mest lämpligt att ha kvar djurägaren i rummet vid undersökning.

Förutom att vara ett mentalt stöd för hunden finns det flera aspekter till att det är bättre att låta djurägaren stanna kvar och hjälpa till vid blodprovstagning. Genom att djurägaren håller i sin hund vid blodprovstagning behövs endast en person från djurhälsopersonalen, den som tar blodprovet. I de fall då djurägaren inte håller i hunden behövs det ytterligare en personal som håller i hunden vid blodprovstagningen. Eftersom det på många veterinärkliniker är brist på djurhälsopersonal, något som Sveriges Veterinärförbund (2021) pratar om, gynnar det även djurhälsopersonalen om djurägaren håller i hunden. För att djurägaren ska kunna hjälpa till att hålla i hunden vid blodprovstagning krävs det att de får ta del av tydliga instruktioner för hur de ska hålla hunden. För att kunna värna om hundens välmående och välfärd vid besök på veterinärkliniken och samtidigt underlätta för djurhälsopersonalen i sitt dagliga arbete vore det lämpligt att ta djurägaren till hjälp när hunden behöver hållas. Detta kandidatarbete inom djurumvårdnad vill därför undersöka om djurägaren upplever en instruktionsfilm hjälpsam i samband med blodprovstagning.

Syfte och frågeställning

2.1 Syfte

Syftet med undersökningen är att undersöka om en instruktionsfilm är en lämplig metod för att förklara för djurägarna hur hunden ska hållas vid blodprovstagningen.

2.2 Frågeställning

Hur ställer sig djurägare till att hålla i sin hund vid blodprovstagning?

Kan en kort undervisningsfilm hjälpa till att förklara hur djurägarna ska hålla i sin hund vid blodprovstagning?

Vilka faktorer påverkar hur djurägaren håller i hunden vid blodprovstagningen

Bakgrund

3.1 Djurägarens uppfattning

Carroll et al. (2022) undersökte djurägares uppfattning kring 13 olika hålltekniker som används på veterinärklinik. Djurägarnas uppfattning kring de olika hållteknikerna undersöktes när hunden var lugn, rädd eller aggressiv och även djurägarens relation till sin hund bedömdes. Carroll et al. (2022) kom fram till att djurägare inte håller med om att använda mer restriktiva och hårdhänta hålltekniker, vilket innefattar att hålla fast hunden i benen vid liggande position, att hålla en eller två händer runt nosen som bidrar till att hundens mun hålls stängd samt användning av hjälpmedel som till exempel munkorg. Det sågs i studien av Carroll et al. (2022) att djurägarnas inställning till mer hårdhänta förändrades när hundens temperament övergick från lugn till aggressiv, där majoriteten då ansåg att användningen av restriktiva hålltekniker var nödvändigt.

Carroll et al. (2022) skriver även att nuvarande rekommendationer för hålltekniker på veterinärklinik är att använda lågstresshantering, mindre hårdhänta hålltekniker och att bara använda de mer restriktiva hållteknikerna baserat på när hundens beteende gör det nödvändigt och det inte går att utföra undersökningen på ett säkert sätt. Djurägarnas åsikt när det kommer till hålltekniker stämmer därför överens med rekommendationerna som finns (Carroll et al. 2022).

3.2 Stress på kliniken

3.2.1 Klinikmiljön

Stressrelaterade beteenden som uppvisas av djur vid besök på veterinärkliniken är ett stort problem (Döring et al. 2009). Döring et al. (2009) förklarar att ett problem som kan uppstå är att djur som varit med om negativa händelser i samband med klinikbesök är mer benägna att uppvisa beteenden relaterade till stress vid efterföljande veterinärbesök. I en studie av Girault (2022) undersöktes och identifierades faktorer som bidrar till stress i samband med besök på veterinärkliniken. Girault et al. (2022) menar att genom att veta vad som påverkar uppkomsten av stress kan den undvikas, för att på så vis öka tryggheten för hunden och öka säkerheten för alla inblandade parter på kliniken.

I en litteraturstudie av Lloyd (2014) undersöktes vikten av att minimera stressen vid besök på veterinärkliniker samt hur stressen kan minimeras. I Lloyds studie skrivs det att stressen kan börja redan i hemmet, då djurägaren i vissa fall upplever veterinärbesöket jobbigt och stressen från djurägaren kan påverka hunden. Lloyd hänvisar till en studie skriven av Hernander (2008) som undersöker hur hundar upplever vistelsen i väntrum. Hernander (2008) kom bland annat fram till att majoriteten av hundarna som fått möjlighet att sitta i väntrummet innan besöket blev mindre stressade än de var vid ankomsten, med förutsättning att stämningen i väntrummen var lugn. Att bli vägd på vågen var ett moment hundar upplevde som mer stressande än att sitta i väntrummet (Hernander 2008).

På humansidan är studier gjorda där man undersökt hur individen blir påverkad av sjukhusmiljön (Weng et al. 2011), där *white coat syndrome* eller *white coat hypertension* är ett förekommande fenomen (Pioli et al. 2018). Weng et al. (2011) studerade om det kunde ses någon skillnad i blodtrycket när det togs hemma respektive på sjukhuset. Utifrån resultaten gick det att utläsa att både det diastoliska och det systoliska blodtrycket var högre på sjukhuset än i hemmet (Weng et al. 2011). Liknande studier har gjorts på djursidan av Bragg et al. (2015). Studien visade att det systoliska blodtrycket ökade med 16% vid besök på kliniken jämfört med det systoliska blodtrycket hundarna hade i hemmiljön (Bragg et al. 2015). Utöver det systoliska blodtrycket hos de 30 friska hundarna som ingick i Bragg et al. studie observerades även en ökning av rektaltemperatur, andningsfrekvens och hjärtfrekvens.

Förutom att hundar kan stressas av miljön på kliniken och av personalens uniform/klädsel noterade Döring et al. (2009) att hundarna upplever att det är mer stressande att vara placerad uppe på undersökningsbordet istället för på golvet. Att hundarna tycker det är obehagligt att bli placerad på olika ställen, som exempelvis undersökningsbord och vågar misstänker Lloyd (2014) beror på att hundar förlorar sin förmåga att själv kontrollera var de vill vara. Tecken på stress som Döring et al. (2009) såg vad bland annat skakningar, hukande, svansen mellan benen och nedfällda öron.

För de hundar som upplever svår och intensiv stress kan ett lugnande preparat hjälpa, som antingen ges innan de lämnar hemmet eller på kliniken (Universitetsdjursjukhuset 2022, AniCura Sverige u.å). Receptfria hjälpmedel som finns att tillgå är bland annat feromoner som verkar orosdämpande och rogivande och olika typer av fodertillskott (Universitetsdjursjukhuset 2022). Det finns även receptbelagda läkemedel, men för det måste en veterinär ha träffat djuret för att kunna skriva ut läkemedlet (Universitetsdjursjukhuset 2022). Sederling med alfa-2 agonister som medetomidin har olika negativa effekter bland annat på det kardiovaskulära systemet, som bradykardi och bradyarytmi, och på det respiratoriska systemet men även illamående (Sinclair 2003). Biverkningar som påverkar hjärt- kärlsystemet är de som anses vara mest allvarliga och användning av medetomidin hos hjärt-kärlsjuka patienter bör undvikas (Sinclair 2003). Kunskap kring hur stress och obehag kan minskas på veterinärkliniken kan

resultera till att hunden inte behöver sederas och riskerna som medförs av sederingen minimeras.

3.2.2 Tecken på stress

Med hjälp av olika riktlinjer och verktyg kan stress i form av förändringar i kroppsspråk och beteende mätas och läsas av med hjälp av exempelvis figur 1 och figur 2. FAS- skala (*Emotional Medical Record & FAS Scale* u.å.) som står för Fear, Anxiety och Stress, är ett verktyg där hunden kategoriseras i olika nivåer och grupper utifrån uppvisade beteenden. Skalan går från nivå 0 till nivå 5, där nivå 0 och 1 är ett stadium där hunden känner sig bekväm och uppvisar ett lugnt beteende. Vid nivå 2 och 3 börjar hunden uppvisa milda tecken på rädsla, oro och stress. Tecken från hunden kan vara att öronen åker lite bakåt, att den blir långsammare i sin rörelse eller förändrar sitt kontaktsökande. Djurhälsopersonalen bör då bli mer uppmärksam på hunden för att kunna förhindra att hunden blir mer stressad. Vid nivå 4 och 5 visar hunden tydliga tecken på rädsla, oro och stress. Det kan vara stora förändringar i kroppshållning och fysiologiska förändringar kan ses som exempelvis ökad andningsfrekvens och dilaterade pupiller. Hunden kan även börja visa ett mer aggressivt och utåtagerande beteende. Vid nivå 4 och 5 är hunden i ett stadium där undersökningen bör avbrytas, både för hundens skull och för djurhälsopersonalens säkerhet och ett annat tillvägagångssätt bör övervägas.

Ladder of aggression (Shepherd 2021) är ytterligare ett verktyg för att kunna tolka och läsa av förändring i hundens beteende när den utsätts för stressfulla och obekväma situationer. Ladder of aggression (Shepherd 2021) indikerar hur olika beteenden förändras och eskalerar i aggressionsnivå när hunden utsätts för upptrappning av stress och påfrestningar. Den går från lite interaktion där hunden startar i ett bekvämt stadium till att hunden börjar uppvisa beteenden såsom gäspningar och nosslickningar för att visa att den börjar känna sig stressad och obekvämt. Allt eftersom hunden utsätts för mer stress, förändrar hunden sitt beteende till ett mer avvaktande beteende. Hunden kan försöka gå undan, ta svansen mellan benen och bli mer observant på sin omgivning. I toppen av stegen visar hunden ett mer utåtagerande beteende, såsom att skälla, hugga i luften och försök till att bita.

Det är viktigt att vara uppmärksam på stressnivån hos hunden. Att hålla hunden på en låg nivå eller långt ner på stegen gör att arbetsmiljön blir säkrare för personalen och djurägarna som ska hantera den. Hunden kommer att vara mer bekväm, vilket även kan bidra till minskade negativa känslor över veterinärbesöket (Döring et al. 2009), som kan förhindra att hunden känner obehag vid nästa veterinärbesök. I Europarådets konventioner (EUR-Lex u.å.) finns de fem friheterna som säger att följande punkter ska uppnås för ett bra djurskydd:

- “Frihet från hunger och törst.
- Frihet från obehag.
- Frihet från smärta, skada och sjukdom.
- Frihet att utveckla normala beteendemönster.
- Frihet från rädsla och lidande”

3.2.3 Djurägarens inverkan på hunden

I en studie undersöktes hur rutinmässiga undersökningar som palpation och temperaturmätning påverkade hundar (Stellato et al. 2020). Stellato et al. (2020) undersökte hundar i två grupper, en grupp där djurägaren var närvarande vid undersökningarna och en grupp där djurägaren var frånvarande. Resultatet Stellato et al. (2020) kom fram till var att i den grupp där djurägaren var närvarande höll sig hunden lugnare och hjärtfrekvensen samt temperaturen var lägre än hos de hundar där djurägaren inte närvarade.

Att separera hunden från djurägaren anser Girault et al. (2022) bör undvikas om möjligt, då det var en av de faktorerna som undersökningen påvisade ökade stressen hos hunden. Det bästa alternativet för att hålla hunden lugn är att låta djurägaren vara kvar i undersökningsrummet tillsammans med hunden (Girault et al. 2022).

Det framgår tydligt i undersökningarna av både Girault et al. (2022) och Stellato et al. (2020) att hunden påverkas negativt av att separeras från sin ägare. Carroll et al. (2022) kom fram till att djurägare inte vill använda restriktiva och hårdhänta hålltekniker vilket skulle kunna vara en förklaring till att djurägare ibland inte håller i som önskat. Genom att undervisa djurägarna i hur de ska hålla hunden på rätt sätt kan personalen undvika att behöva hämta en kollega som får hålla eller ta hunden från djurägaren för att leta efter en kollega som kan hjälpa till då djurägarens hållteknik fallerar.

3.3 Arbetet för djurhälsopersonalen

Redan i ett tidigt stadium utsätts både djursjukskötarstudenter och veterinärstudenter i de nordiska länderna för stress relaterat till det kliniska arbetet

och hantering av djur och djurägare (Olsén, 2021). I en av frågorna i Olséns enkät fick respondenterna svara på hur säkra de kände sig med att lösa och förhindra stress eller rädsla hos en hund, majoriteten av de svarande kände en viss tveksamhet till det. Sveriges veterinärförbund (2021) skriver på sin hemsida hur bristen på djurhälsopersonal påverkar arbetsmiljön på kliniken och den negativa påverkan det bidrar med till djurskyddet och djurvälfaerden.

Djurhälsopersonal på veterinärkliniker fick i en enkätstudie svara på en fråga över hur de arbetade för att göra besöket för djuret bättre (Kindsjö och Niegemann 2017). Svar som inkom var "Det är oftast djurägaren som inte har koll och som inte kan hantera sitt djur", "Att förbereda djurägaren gör de tryggare, vilket i sin tur gör att de inte smittar av nervositet på sitt djur", "Läsa djurets behov och försöker göra rätt från början så att man inte behöver misslyckas och börja om". Kindsjö och Niegemann såg att 82% av djurägarna visade tecken på stress, oro och rädsla någon gång under besöket och att den främsta anledningen till att hundar upplever stress och ett förändrat beteende på kliniken är oftast för att djurägarna visar liknande beteenden.

Genom att använda djurägaren till moment där deras kunskap räcker till eller där möjlighet finns att tydligt visa dem hur momenten ska utföras kan leda till minskad stress för djurhälsopersonalen. Moment där djurägarna skulle kunna vara till hjälp är exempelvis vid röntgen, enklare undersökningar och vid enklare typer av provtagning.

Metod och material

4.1 Definition

Benämningen djurhälsopersonal syftar till yrkesgrupperna legitimerad veterinär, legitimerad djursjukskötare, godkänd hovslagare, godkänd och legitimerad fysioterapeut eller sjukgymnast, godkänd legitimerad tandläkare eller godkänd legitimerad sjuksköterska (Jordbruksverket 2021). Men i detta arbete syftar djurhälsopersonal till de yrkesgrupper som tar blodprov på veterinärklinik, det vill säga legitimerad veterinär, legitimerad djursjukskötare, djurvårdare på nivå 2 och djurvårdare på nivå 3.

4.2 Genomförande

Studien bestod av en enkät till inbokade patienter på poliklinikavdelningen på Universitetsdjursjukhuset i Uppsala som uppfyllde kriterierna: hund och blodprov. När djurägarna anlände till veterinärkliniken för det inbokade blodprovet togs de in till ett undersökningsrum. Studien presenterades och de djurägare som valde att medverka fick läsa igenom och skriva på en samtyckesblankett angående behandling av personuppgifter enligt GDPR. Därefter svarade djurägarna på enkätens första del som tog cirka 3 minuter.

I direkt anslutning till enkätens första del visades en instruktionsfilm på 22 sekunder som visade med både bild och ljud hur hunden skulle hållas vid blodprovstagning. Därefter utförde djurhälsopersonalen blodprovstagningen samtidigt som djurägaren höll i hunden. När blodprovet var taget och medan djurhälsopersonalen debiterade för besöket och journalförde svarade djurägaren på den sista delen av enkäten på cirka 3 minuter i undersökningsrummet.

4.3 Enkät

Vid den första delen av enkäten besvarade djurägarna på fem frågor som omfattade om de varit med och hållit djur tidigare och hur de då upplevde tidigare provtagning. Frågorna inkluderade även hur säkra de känner sig till att hålla i sin

hund vid blodprovstagning och om det finns särskilda anledningar till den eventuella osäkerheten.

Frågor som var inkluderade i första delen av enkäten:

1. Har du varit med tidigare och hållit i hund vid blodprovstagning?
2. Hur upplevde du att det gick vid den tidigare blodprovstagningen?
3. Tyckte du att instruktionerna för hur hunden skulle hållas var tydliga förra gången?
4. Känner du dig bekväm med att hålla i hunden?
5. Finns det någon speciell anledning till att du inte vill eller kan hålla i hunden?

De djurägare som svarade JA på första frågan fick även svara på fråga 2 och 3. De djurägare som svarade NEJ på första frågan slussades direkt vidare till fråga 4, endast de djurägare som kände sig osäker eller inte ville hålla i hunden vid blodprovstagning fick svara på fråga 5. För att se frågorna med respektive svarsalternativ, se bilaga 1.

I instruktionsfilmen visades tydligt hur djurägaren ska stötta upp hunden bakifrån för att hunden inte ska kunna backa ur greppet eller smita undan, Figur 3 visar hur hundens framben ska hållas i ett tydligt och fast grepp vid armbågen under blodprovstagningen för att förhindra hunden från att dra tillbaka frambenet. I figur 4 visas det hur hundens huvud ska vändas bort från provtagaren och provtagningsområdet så att hunden inte riskerar att kontaminera provtagningsområdet eller kan störa provtagaren. Instruktionerna i filmen som djurägarna fick ta del av baserades på materialet som djursjukskötare studenter får ta del av under termin ett i kursen “djuromvårdnadens grunder”, där de bland annat får lära sig hur djuren ska hållas vid provtagning och öva praktiskt på att hålla hund vid blodprovstagning

Figur 2. Bilden är ett urklipp av en sekvens ur instruktionsfilmen djurägarna blev visad. Instruktionsfilmen instruerar hur hundens framben ska hållas i samband med blodprovstagningen. Djurägaren fattar runt hundens armbåge med handen på motsvarande sida till det ben blodprovet ska tas i. Hundens ben förs framåt och hunden kommer inte kunna dra tillbaka benet medan greppet kring hundens armbåge upprätthålls.

Figur 3. Bilden är ett urklipp av en sekvens ur instruktionsfilmen djurägaren blev visad. Instruktionsfilmen instruerar hur hundens huvud vänds bort i motsatt riktning till det ben som blodprovet ska tas i. Genom att hålla bort hundens huvud minskat risken att hunden kontaminerar området som ska stickas.

I den uppföljande enkäten fick alla djurägare svara på hur de upplevde att instruktionerna i filmen var samt hur de upplevde att blodprovstagningen gick. Endast de djurägare som svarat JA på fråga 1 i första delen av enkäten, fick svara på fråga 8 angående hur dagens blodprovstagning gick jämfört med den förra blodprovstagningen.

Frågor som var inkluderade i andra delen av enkäten:

6. Hur upplevde du att instruktionerna i filmen var?
7. Hur upplevde du att blodprovstagningen gick idag?
8. Hur upplevde du att blodprovstagningen gick idag jämfört med förra blodprovstagningen?

För att se frågorna med respektive svarsalternativ, se bilaga 1.

Hela blodprovstagningsprocessen observerades och i slutet av enkäten fyllde observatörerna i en separat del utifrån frågorna nedan. Anledningen till att frågorna som observatörerna fyllde i ingick i samma enkät som djurägarna svarade på var för att det skulle gå att koppla djurägarnas svar till respektive blodprovstagningen. Det antecknades om flera stick behövdes och varför ytterligare stick behövdes. Om hunden lyckades dra tillbaka benet på grund av att djurägaren inte höll i frambenet tillräckligt bra och om djurägaren inte höll bort

huvudet. Det antecknades även om och varför en kollega behövde hämtas. Även tidsåtgången antecknades samt eventuella oplanerade händelser, exempelvis om hunden lades ner eller behövdes sederas.

Det som fylldes i av observatörerna vid blodprovstagningen var:

1. Antal misslyckade stick.
2. Anledning till antalet stickförsök.
3. Tidsåtgång
4. Anledning till tidsåtgången.
5. Vikt
6. Hundens rörelsenivå.

Eftersom hundens storlek kan ha en inverkan på hur lätt eller svårt det är att hålla i hunden antecknades även detta utefter hundens vikt. Baserat på vikten delades hundarna in i viktgrupper. Hundar < 10 kg, Hundar mellan 10 kg - 20 kg och hundar > 20 kg.

Hundar påverkas även individuellt av olika situationer och visar det på olika sätt. Därför delades de även in i olika kategorier beroende på hundens sinnesstämning. Dessa kategorier baserades på hur rörliga observatörerna upplevde att hunden var inne i undersökningsrummet och framförallt när blodprovet väl togs. De grupperades som lugna, då de knappt behövde hållas. Normal, då de satt lugnt men ändå behövde hållas i mer än den lugna hunden för att kunna sitta still. Nervös och rädd, då hunden visade stressfulla beteenden eller försökte gömma sig. Svårhållen, då hunden hade svårt att sitta still och försökte ta sig ur greppet.

Eftersom djurägarna och hundarna som observerades redan var inbokade patienter på universitetsdjursjukhuset gjordes studieupplägget på ett sådant sätt att studien inte skulle störa personalen eller ta upp för mycket tid så att personalen hamnade efter i schemat.

4.4 Databehandling

Enkäten konstruerades i det nätbaserade enkätverktyget Netigate (Netigate u.å). Med hjälp av verktyg i Netigate kunde rådatan analyseras genom att exportera data till Microsoft Excel. Netigate möjliggjorde även att gå tillbaka i enskilda enkätsvar för att kunna gruppera de olika hundarna med tillhörande svar i de olika grupperna baserade på vikt och sinnesstämning samt antal lyckade stick och tidsåtgång för att få ett lyckat blodprov.

Resultat

5.1 Respondenter

18 djurägare deltog i studien tillsammans med sina hundar. Alla hundar var inbokade på poliklinikavdelningen, men för olika anledningar. Majoriteten av hundarna var inbokade för enbart blodprovstagning eller uppföljande blodprovstagning. Medan några av hundarna var inbokade för utredningar, undersökningar eller återbesök där veterinären beslutade på plats att blodprover skulle tas. Hundarna var av blandade raser, åldrar och kön. Även djurägarna var av olika åldrar och olika kön

Tabell 1. De deltagande hundarna delades in i tre olika grupper beroende på hur mycket de vägde. Vikten togs när hundarna hämtades från väntrummet och var på väg in till undersökningsrummet. En djurhälsopersonal eller observatörerna var med när vikten togs.

Vikt (kg)	Antal hundar
<10 kg	4
10-20kg	6
>20 kg	8

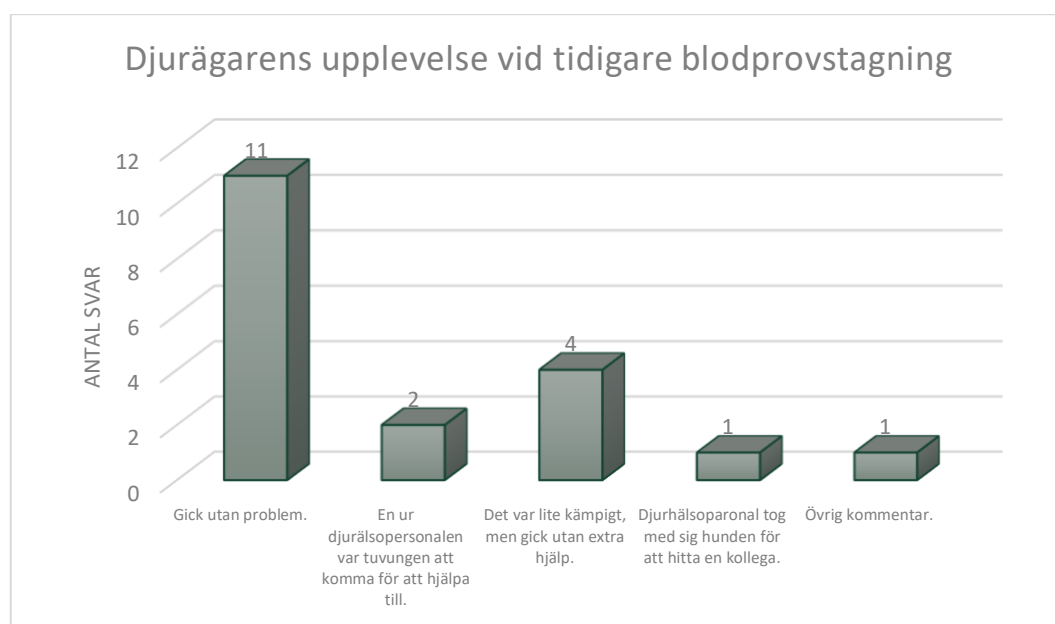
Tabell 2. De deltagande hundarna delades in i fyra olika grupper beroende på hur mycket hundarna rörde sig inne i undersökningsrummet i samband med att blodprovet skulle tas. Hundarna kategoriserades i de olika grupperna beroende av observatörernas uppfattning av hunden.

Sinnesstämning	Antal hundar
Lugn	4
Normal	7
Rädd/Stressad	1
Svårhållen	6

5.2 Djurägarna

I frågan över om djurägarna varit med och hållit hund vid blodprovstagning tidigare svarade 17 av 18 djurägare att de hade varit med och hållit i hund vid blodprovstagning tidigare, varav för en djurägare var det första gången de höll vid blodprovstagning.

De 17 djurägare som varit med och hållit hund vid blodprovstagning fick svara på hur de upplevt att tidigare blodprovstagning gått. Det fanns möjlighet för djurägarna att välja flera svarsalternativ samt möjlighet att välja övrig kommentar. Detta resulterade till att 19 olika svarsalternativ inkom varav en var en övrig kommentar. I den övriga kommentaren skrevs att djurägaren inte var med i rummet och att efter flera misslyckade försök behövde hunden sederas för att få ett lyckat blodprov.

Figur 4. 17 djurägare (n=17) svarade på hur de upplevde tidigare blodprovstagning. 19 svar inkom från de 17 svarande (n=17). Möjlighet fanns att välja flera alternativ än ett, det fanns även möjlighet att skriva en egen kommentar.

Därpå fick de 17 djurägarna som assisterat vid blodprovstagning tidigare svara på en följdfråga, om hur de upplevde att instruktionerna för hur de skulle hålla hunden vid blodprovstagningen var förra gången. Även på denna fråga fanns möjlighet till flera svarsalternativ samt möjlighet att skriva ett eget svar. Sju djurägare upplevde att instruktionerna var tydliga, tre djurägare tyckte inte att instruktionerna var bra förra gången och sex djurägare angav övrig anledning. En djurägare upplevde att de inte hade fått några instruktioner alls vid tidigare blodprovstagning, en djurägare skrev att dennes hund var lätthanterlig och att allt föll sig naturligt, en djurägare kom inte ihåg hur instruktionerna var eller om de ens fick några instruktioner tilldelade sig, två djurägare tycker att det säger sig själv hur hunden ska hållas och en djurägare tyckte inte det behövs några instruktioner för hur hunden ska hållas.

Samtliga 18 respondenterna fick svara på om de kände sig bekväma med att hålla hunden för blodprovstagning. Av de 18 svarande kände sig 16 djurägare bekväma med att hålla i hunden och två djurägare svarade att de var lite nervösa över att hålla hunden. De djurägare som kände sig nervösa över att hålla i vid blodprovstagning fick även möjlighet att fylla i en flervalsfråga över varför de

kände sig nervösa. En djurägare svarade att de kände sig nervösa på grund av svikande eller avsaknad greppstyrka och en djurägare kände sig ledsen och nervös över att hunden inte mådde bra.

Efter att djurägarna fått se instruktionsfilmen och blodprovet var taget fick djurägarna svara på den sista delen av enkäten. Dessa frågor bestod av flervalsfrågor med möjlighet att fylla i flera alternativ samt möjlighet att skriva en övrig kommentar. Majoriteten var positiva till instruktionsfilmen, 17 djurägare svarade att instruktionerna i instruktionsfilmen var tydliga och nio djurägare svarade att instruktionsfilmen fick dem att känna sig säkrare i hur de skulle hålla hunden. Två övriga kommentarer inkom, en djurägare inte hade tänkt på att hålla i armbågen tidigare och en djurägare tyckte inte filmen var applicerbar på sin hund.

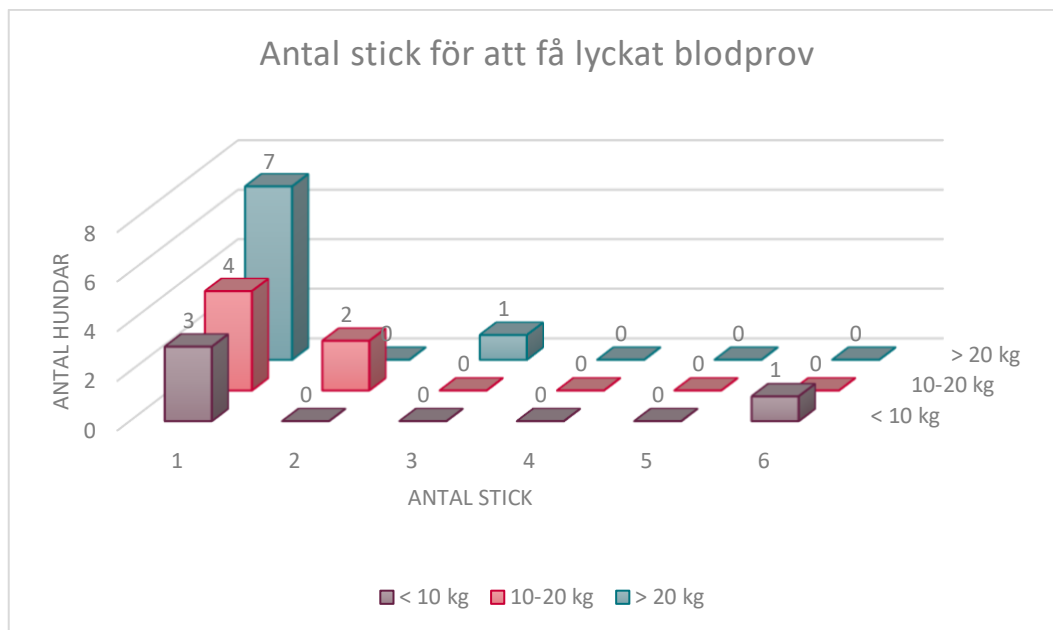
Svarsfrekvensen över hur djurägaren tyckte att blodprovstagningen gick visade att 14 djurägare kände sig säkra i hur de skulle hålla hunden, nio djurägare svarade att instruktionsfilmen förtydligade hur de skulle hålla och fem djurägare svarade att det trots instruktionsfilmen var svårt att hålla hunden.

Djurägarna som varit med på blodprovstagning tidigare fick svara på ytterligare en separat fråga. De fick frågan om hur de upplevde dagens blodprovstagning jämfört med den förra blodprovstagningen. Det fanns även här möjlighet till att ange flera alternativ. Av de 17 djurägarna svarade fem djurägare att det gick snabbare än förra gången, en djurägare svarade att de kände sig mindre nervös än förra gången, tre djurägare svarade att de visste hur de skulle hålla denna gång jämfört med tidigare, åtta djurägare svarade att det inte var någon skillnad mellan dagens blodprovstagning och den förra blodprovstagningen och tre djurägare svarade att det gick sämre än förra gången. Djurägarna gavs även möjlighet till att ge en egen skriftlig kommentar vilket resulterade i åtta skriftliga svar där djurägarna skrev "lika bra", "mycket bättre", "Svårt att hitta kärlen", "Hunden ville inte samarbeta och tyckte det var jobbigt", "fick sederas tidigare", "lika bra som alltid" och "har tre hundar så vet inte och kommer inte ihåg".

5.3 Blodprovstagning

För majoriteten av alla hundar lyckades blodprovstagningen på första stickförsöket. Tre hundar behövde stickas ytterligare gånger innan blodprovstagaren lyckades ta blodprovet.

Figur 6 visar fördelning mellan vikten på hunden och antalet misslyckade stickförsök. Anledningen till att sticken misslyckades på dessa hundar var på grund av att djurägaren inte höll i armbågen tillräckligt vilket resulterade i att hunden lyckades dra tillbaka benet eller att hunden lyckades backa ur eller sprattla ur djurägarens grepp.

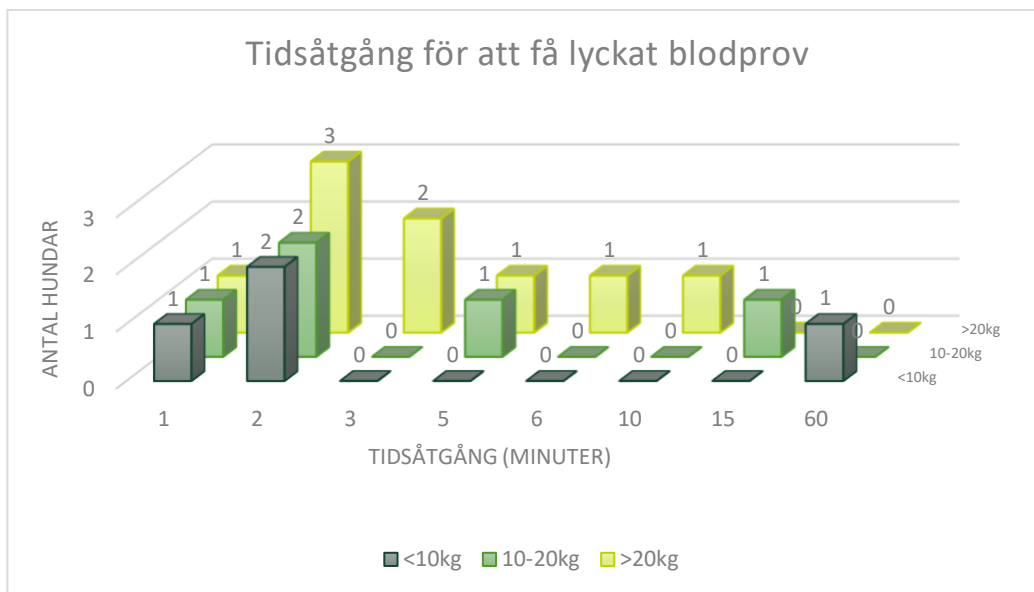
Figur 5. Antal stick för lyckat blodprov i förhållande till viktgrupperna.

Tidsåtgången för blodprovstagningen beräknades från att stasen applicerades till att blodprovet var taget. Tidsåtgången blev 1 minut för tre hundar, 2 minuter för sju hundar, 3 minuter för två hundar, 5 minuter för två hundar, 6 minuter för en hund, 10 minuter för en hund, 15 minuter för en hund, 60 minuter för en hund. I figur 7 visas fördelningen mellan vikt och tidsåtgång.

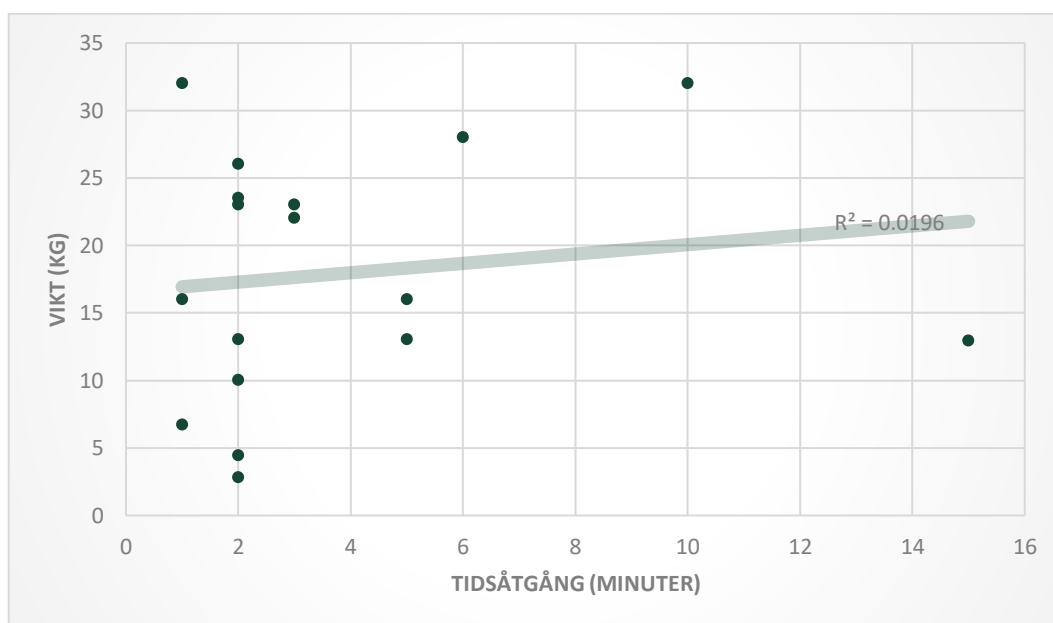
Fördelningen för hundar <10 kg är utspridd. Anledningen till det var att hunden där tidsåtgången var 60 minuter var väldigt rädd och stressad och beslut togs från veterinären att den skulle sederas.

Tabell 3. Utifrån viktgrupperna och tidsåtgången går det att se spridningen för tidsåtgången. Medianen och medelvärdet får utspridda svar. Det beror på att tidsåtgången blev 60 min för en (n=1) hund <10kg då den hunden blev sederad för att blodprovet skulle lyckas. Medianvärdet visar på att skillnaden mellan de olika viktgrupperna inte är speciellt stor. Medelvärdet får desto större spridning på grund av på hunden som blev sederad.

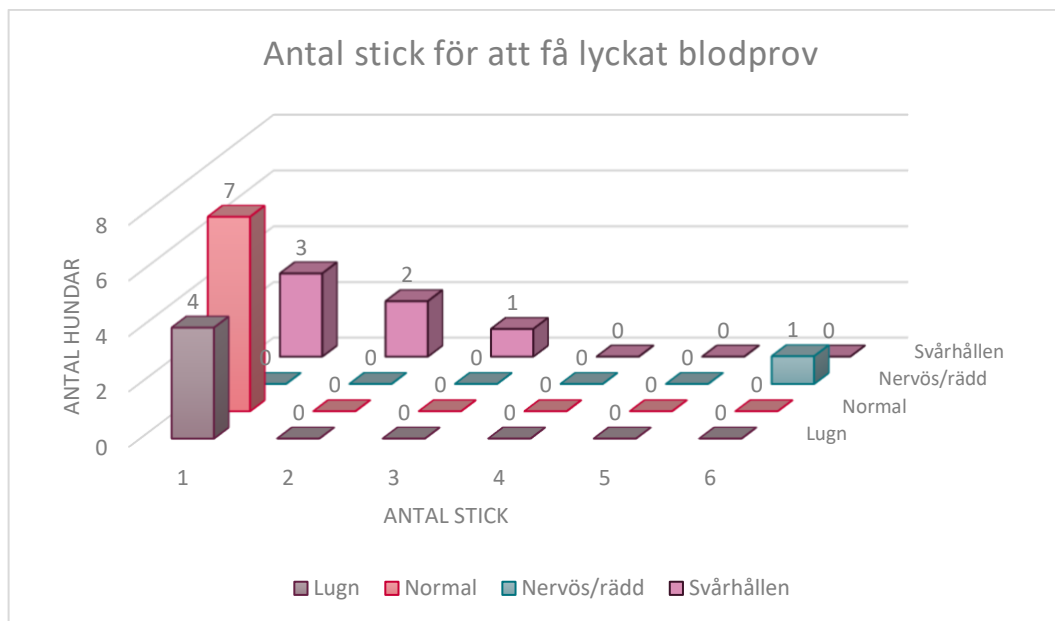
Vikt (kg)	Median	Medelvärde
<10 kg	2 min	16.25 min
10–20 kg	2 min	5 min
>20 kg	2.5 min	3.78 min

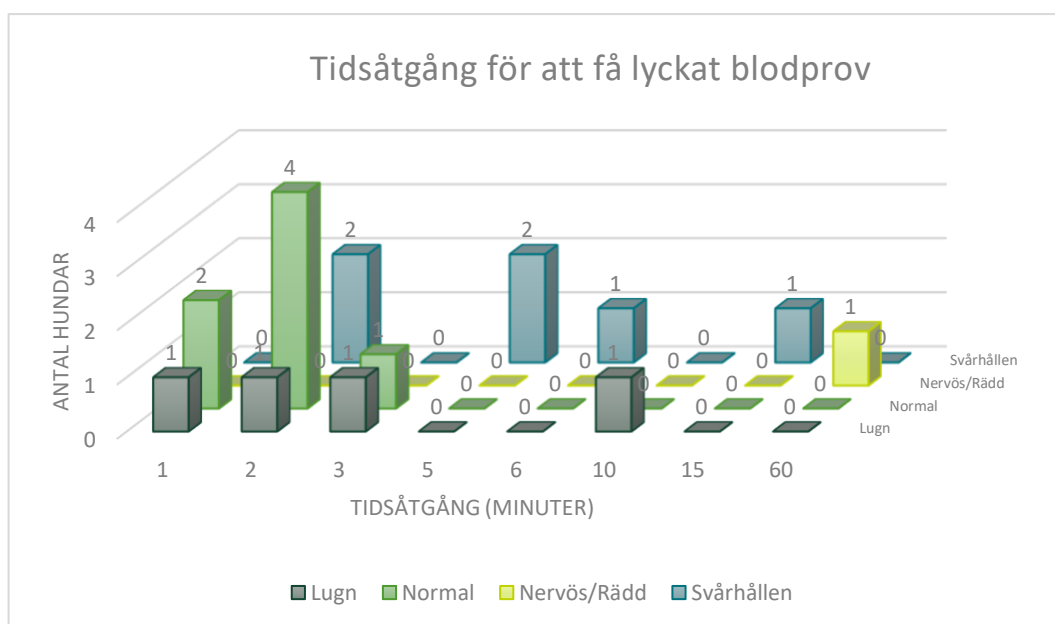
Figur 6. Tidsåtgången för lyckat blodprov i förhållande till de olika viktgrupperna. Tiden beräknades från att stasen sattes på tills att blodprovet var taget.

Figur 7. Relationen mellan 17 av 18 hundar och deras individuella vikt och tidsåtgång. Relationen är <1 , resulterar till att det inte går att se någon korrelation mellan vikt och tidsåtgång. En ($n=1$) hund uteslöts ur tabellen, där tidsåtgången var 60 min, då hunden blev sederad i samband med blodprovstagningen.

Figur 9. Antal stick för lyckat blodprov i förhållande till hur rörlig hundens var.

Figur 10. Tidsåtgången för lyckat blodprov i förhållande till hur rörlig hundens var. Tiden beräknades från att stasen sattes på tills att blodprovet var taget.

Diskussion

6.1 Metoddiskussion

Enkäten som användes utvecklades i Netigate och var uppdelad i två delar för att kunna få svar från djurägarna innan och efter de hade sett instruktionsfilmen. Enkätfrågorna testades på studenter i skrivgruppen för kursen “Självständigt arbete i djuromvårdnad” veckan innan datainsamlingen skulle påbörjas och justerades utifrån kommentarerna som inkom. Netigate var inte det mest lämpliga verktyget att använda. En dag när data samlades in, startade Netigate en uppdatering av hemsidan vilket ledde till att enkäten inte gick att besvara. Frågorna ställdes då muntligt och svaren skrevs ned manuellt för att sedan infogas i Netigate efter att uppdateringen var slutförd.

I denna studie valde vi att samla in data genom en enkät med flervalsfrågor, vilket ansågs vara mest lämpligt utifrån flera perspektiv. Sammanställning av resultat förenklas samt att flervalsfrågor kan bidra till fler deltagare då det inte upplevs så ansträngande. Formuläret utformades för att vara så tydligt som möjligt i syfte att minimera risk för feltolkning. Detta bör öka reproducerbarheten så mycket som möjligt. Möjlighet fanns för respondenterna att skriva ett fritextsvar, vilket även gav möjlighet till mer nyanserade åsikter. Trots dess utformning finns alltid en risk med feltolkningar och missvisning. Det upptäcktes att 4 respondenter missat frågan “Tyckte du att instruktionerna för hur hunden skulle hållas var tydliga förra gången?”, vilket resulterade i färre svar på den frågan. Beslut togs att enkäten skulle ställas muntligt till alla djurägare för att inte riskera att vissa frågor blev obesvarade. Respondenterna fick svara på den slutliga enkäten i undersökningsrummet innan de gick hem, vilket möjliggjorde att alla enkäter slutfördes. Respondenterna hade möjlighet att avbryta enkäten när de ville. Att författarna till studien var med djurägarna i rummet under hela förloppet kan ha gjort det svårare för djurägarna att avbryta sin medverkan.

I denna studie valdes en film för att förmedla informationen hur djurägaren ska hålla sin hund som visades precis innan djurägaren skulle hålla hunden vid blodprovstagningen. Men det betyder inte att detta är det bästa sättet att förmedla informationen. Det finns en möjlighet att observatörernas närvaro påverkar djurägarnas prestation efter att de blivit visade filmen. Då det är möjligt att de överskattar sin förmåga till att hålla i hunden och att de är mer angelägen att hålla i hunden än i vanliga fall och strävar efter att göra som filmen instruerar. Andra

sätt att förmedla informationen skulle kunna vara att djurägaren får se filmen hemma vilken kan resultera i att de lättare tar till sig informationen och djurägarna ges då även möjlighet att öva med sin hund innan de kommer till veterinärkliniken. Ett annat alternativ är att istället för att visa en film så visar provtagaren djurägaren hur de ska hålla på plats innan blodprovet ska tas och sen får djurägaren testa med sin hund innan provtagaren börjar med blodprovstagningen. Att veterinärkliniken anordnar workshops om hantering på veterinärkliniken är också ett annat alternativ till en instruktionsfilm, då kan djurägaren få en djupare förståelse och tips på hur hunden kan tränas i hemmet för att göra hanteringen på kliniken mer familjär och mindre stressande för hunden.

Eftersom studieupplägget gjordes efter principen att inte störa personalen eller ta så lång tid att personalen hamnar efter i schemat används relativt få frågor och en relativt kort film på 22 sekunder. I efterhand insåg vi att det fanns mer tid för studien än vad som antogs när studien utvecklades. Djurhälsopersonalen upplevde ofta att tiden det tog att prata med djurägaren, för djurägaren att svara på frågorna och att titta på instruktionsfilmen gick snabbare än förväntat. Studien hade därför med lätthet kunnat bestå av fler frågor och kanske en något längre instruktionsfilm.

Det finns flera studier som undersöker hur hundar och andra djur påverkas av stress (Döring 2009, Girault 2022, Stellato 2020, Kindsjö & Niegemann 2017, Lloyd 2014). Hur de upplever miljön på veterinärkliniken, hur de upplever och påverkas av att bli undersökta samt hur deras band och relation till deras ägare påverkar (Girault 2022, Stellato 2020). Det finns även studier där det undersöks hur djurägare upplever veterinärbesök och de olika hanteringstekniker som används på kliniker och djursjukhus (Carroll 2022). Dock är det bristfälligt på studier över hur djurägare ställer sig till att hålla i djuret vid blodprovstagning.

6.2 Resultatdiskussion

Det var 18 djurägare som medverkade i studien. Varav det var första gången som en djurägare höll i hund vid blodprovstagning. Det hade varit intressant att jämföra skillnader mellan djurägare som varit med tidigare respektive djurägare som inte varit med tidigare, samt jämförelse mellan hundar som varit med tidigare respektive deras första gång. Detta var dock inte möjligt här då det var för få respondenter samt låg fördelning i svar angående tidigare erfarenhet.

Något tydligt resultat kring om en instruktionsfilm gör djurägarna till bättre hållare vid blodprovstagning kunde inte ses. Det som gick att se var att djurägarna var måna om att göra rätt och två djurägare testade att hålla som instruerat och frågade om de gjorde rätt innan djurhälsopersonalen skulle komma för att ta provet. Trots att inget tydligt resultat kunde utläsas, finns en möjlighet att deltagarna kommer ihåg hur de bör göra inför nästa blodprovstagningstillfällen. Det som sågs väldigt positivt var att det var vid få blodprovstagningar som

djurägaren behövde lämna rummet eller att hunden behövdes tas därifrån. Det skedde endast vid en blodprovstagning och djurägaren valde själv att lämna då denne trodde att hunden, som var en glad och livlig hund, skulle bli lite lugnare utan sin ägare. Girault et al (2022) har undersökt hur hunden påverkades av att bli lämnad av djurägaren, men då endast en av hundarna blev separerade från sina ägare går det inte att urskilja hur djuren påverkades av det och om beteenden förändras.

I enkätstudien av Kindsjö och Niegemann (2017) var majoriteten av svaren som inkom att djurägare har dålig koll på hur de bör hantera sin hund och eftersom nervositeten ofta smittar av sig på hunden bör djurägarna förberedas för att de ska känner sig trygga. Därför tror vi att den största inverkan instruktionsfilmen gör är på dem som är med första gången samt de som varit med där det gått dåligt. På så vis kan en stabil grund byggas där djurägaren känner sig trygg och kan förhindra att hunden får negativa känslor kopplade till kliniken som Döring (2009) pratar om.

Störst inverkan gör det troligtvis på djurägaren som inte varit med vid blodprovstagning innan, den djurägaren kommer förhoppningsvis att göra som den har blivit instruerad framöver. En djurägare svarade att de inte tyckte filmen hjälpte, det berodde på att de inte tyckte filmen var applicerbar på sin hund, då längd på ben och längd på nos skiljde sig på deras hund jämfört med hunden i filmen. Samt att två djurägare tyckte att blodprovstagningen sa sig själv och att hunden satt utan att den behövde hållas. Dessa djurägare kommer troligtvis inte applicera metoderna som instruktionsfilmen visade vid kommande blodprovstagningar.

Som ovan nämnt passar inte en instruktionsfilm för alla 18 djurägare och kan inte appliceras på alla hundar. Hundarna har olika erfarenheter och olika förutsättningar, även djurägarna har olika förutsättningar och erfarenheter. Några av djurägarna informerade oss att deras hundar var väl tränade i lydnad och kommunikationen mellan dem var stark. Det sågs tydligt att hundarna lyssnade på sin ägare och gjorde som de blev ombedda, exempelvis klev upp på undersökningsbordet. Motsatsen observerades med några av hundarna, där djurägaren hade svårare att få hunden att göra som de ville. Flera av djurägarna till små hundar ansåg att det var svårare att hålla i hunden för att den var liten och att de på så vis lättare kunde slingra sig ur greppet. Eftersom djurägare ofta inte tycker om att olika hjälpmedel som munkorg används på deras hund (Carrol 2022) kan det vara bra att låta djurägaren hålla hunden så kan djurägaren även få bättre förståelse för varför dessa hjälpmedel ibland är nödvändiga för att kunna ge djuret den hjälp den behöver på ett så säkert sätt som möjligt.

Vissa hundar satt lugnt på undersökningsbordet och behövde nästintill inte hållas, medan en annan hund klättrade på den som höll och det behövdes flera personer för att få ett lyckat blodprov. I figur 10 går det att utläsa att tidsåtgången kortas ner för de hundar som var lugn eller normal. Längst tid tog det för hunden som var nervös/stressad, som även blev sederad efter ett flertal misslyckade

stickförsök. Enligt figur 10 tog det 60 minuter för hunden som var nervös/stressad men besöket tog längre tid än så. Tiden det tog för hunden att bli trött på sederingen och tiden det tog att hitta en till djurhälsopersonal räknades inte med i tidsåtgången eftersom det kan se olika ut beroende på hur känslig hunden är för sedering och hur mycket djurhälsopersonal det finns på veterinärkliniken den dagen. Hunden som var nervös/stressad där tidsåtgången var 60 min uteslöts ur figur 8. Anledningen till det var för att resultatet i diagrammet blev förskjutet och relationen mellan sinnesstämning och tidsåtgång blev negativ

Exemplet med den nervösa/stressade hunden visar hur mycket längre tid det kan ta om hunden är mycket stressad. Tiden det tar att få ett lyckat blodprov påverkar inte bara djurhälsopersonalen som hamnar efter i sitt arbete utan även djurägaren som behöver spendera längre tid på veterinärkliniken. Att hunden kan påverkas långsiktig och i större drag då den behöver vistas i en stressfylld miljö (Döring et al. 2009) vet vi redan. White coat syndrom som Weng (2011) pratar om är ett syndrom som hunden kan påverkas av då den upplever obehag. Det finns en risk att hunden som blev sederad har negativa känslor kring kliniken och att personalen påverkar dennes beteende. Att bli stucken upprepade gånger kan upplevas stressande och obehagligt, men även själva sederingen kan upplevas obehaglig. Sedering kan göra hunden illamående, därför rekommenderas fasta inför sedering (AniCura Sverige u.å). Sedering i samband med blodprov är ofta inte planerat och hundarna är sällan fastande vid besöket. Om sedering kan undvikas minimeras riskerna för fysiologisk påverkan (Anicura Sverige u.å). Även djurägarna kan uppleva hela händelsen obehaglig och smittas av sig det på sin hund, vilken kan påverka hunden ytterligare.

De hundar som var svårhållna fick en större spridning i tidsåtgång. Det som gick att observera vid blodprovstagningen var att de gånger då tidsåtgången var kortare för de svårhållna hundarna, var då djurägarna hade tagit till sig av instruktionerna och höll ett stadigt grepp vid armbågen så att hunden inte kunde dra tillbaka frambenet. I de fallen där djurägarna inte höll i armbågen tog blodprovstagningen längre tid eftersom hunden i flera av fallen lyckades dra tillbaka frambenet vilket gjorde att sticket misslyckades. Antalet misslyckade stick var i figur 9 flest hos de hundar som var svårhållna.

I figur 10 går det att utläsa tidsåtgången i förhållande till hur rörlig hunden var. I figur 10 tog det tio minuter för en hund som ansågs vara lugn att ta blodprov. Anledningen till detta var att hunden var överviktig vilket resulterade i svårighet att hitta kärlen. I figur 10 går det att utläsa att för två hundar som ansågs vara svårhållna, var tidsåtgången två minuter för att få ett lyckat blodprov. Anledningen till detta var att trots att hunden ansågs svårhållen så höll djurägaren i hundens armbåge med ett stadigt grepp så att hunden inte kunde dra tillbaka frambenet vilket gjorde att blodprovet lyckades på det första sticket vilket resulterade i att blodprovstagningen avklarades på två minuter.

Anledningen till att hundarna rörde sig under provtagningen kan ha flera olika förklaringar. Hunden kan röra sig för att exempelvis visa glädje, undergivenhet eller för att komma ur greppet. Hunden kan också vara mindre rörlig av olika

anledningar, som inlärd passivitet eller att hunden är lugn för att den tränats i hantering och är van vid situationen. Anledningarna ovan kan bidra med otydlighet i resultatet. Resultaten från denna studie kan inte förklara uppkomsten av beteendena då det inte ingick i undersökningen. I framtiden rekommenderas därför ytterligare studier med den inriktningen.

Det inträffade ett par gånger under vår tid på kliniken när data samlades in och vi väntade på att gå in till en djurägare och deras hund att veterinären eller någon annan ur djurhälsopersonalen valde att ta hjälp av en kollega på en gång. Ibland var anledningen till att ägaren var äldre och de trodde inte att den skulle klara av att hålla. Orsaken kunde även vara att det tidigare hade varit någon ur djurhälsopersonalen som höll, trots att inga problem tidigare uppstått. Dessa djurägare och hundar exkluderades därför ur denna studie eftersom djurägaren aldrig höll i hunden vid blodprovstagning. I de fall då djurhälsopersonalen misstänkte att djurägaren inte skulle klara av att hålla, hade det kanske varit bättre att försöka förklara för djurägaren hur de skulle göra i stället för att hämta hållhjälp direkt. På så vis kan vi även förhindra att ockupera resurser. Om djuret är aggressivt eller stressat är det bättre att låta kunnig djurhälsopersonal hålla på en gång istället för att riskera att djurhälsopersonal eller djurägare blir skadade. Men om det är en lugn hund kanske det vore gynnsamt att låta djurägaren träna.

Blodproven togs av olika personer inom djurhälsopersonalen med olika mycket erfarenhet vilket medför en viss osäkerhet i resultatet. Djurhälsopersonalens erfarenhet kan ha en inverkan på hur lång tid blodprovstagningen tar och hur många stick som behövs för att få ett lyckat blodprov. I framtida studier kan det vara fördelaktigt att låta samma person ur djurhälsopersonalen sticka alla hundar för att på så sätt eliminera en av felkällorna i studien.

I studien uppstod några oväntade händelser, som att vissa hundar var tvungna att läggas ner för att kunna ta blodprov samt att en hund var tvungen att sederas för att kunna ta blodprov då den var så obekväm att personalen ansåg att det var det bästa sättet att lyckas få ett blodprov. Vid dessa händelser höll djurägaren i hunden vid blodprovstagningen i sittande ställning innan en annan metod tillämpades, dessa hundar och djurägare kunde därför delta i studien trots att situationen krävde andra metoder än den som undersöktes.

Instruktionsfilmen som visades beskriver bara hur hunden ska hållas för blodprov i sittande ställning, då detta bedömdes vara det enklaste sättet att hålla hund vid blodprovstagning. Det finns även andra sätt att hålla hunden vid blodprovstagning, till exempel att lägga hunden ner på sidan, att hunden sitter på golvet i stället för på bordet, ta blodprovet i bakben, ta blodprovet i jugularvenen. Vilken teknik som kommer fungera bäst beror på vad hunden tolererar och känner sig mest bekväm med och vad den som håller hunden känner sig mest bekväm med. Viktig är även att djurhälsopersonalen ska känna sig bekväm med metoden som ska användas.

Instruktionsfilmen som visades gick igenom att stötta upp hunden med hundens

rygg mot hållarens bröst för att hunden inte ska kunna backa ur greppet, att hålla med ena handen vid armbågen för att hunden inte ska kunna dra tillbaka frambenet och att hålla bort hundens huvud för att den inte ska kunna bitas eller ha huvudet i vägen för stickområdet och den som sticker. Ytterligare några saker som skulle kunna göra provtagningen enklare är att vara beredd precis när provtagaren sticker eftersom det oftast är precis när kanylen penetrerar huden som hunden reagerar mest. Av erfarenhet tycker vi även att klia hunden bakom örat med handen som håller bort huvudet för att distrahera den från sticket kan vara en bra distraktion samt att inte hålla hårt i hunden då många hundar upplever detta som obehagligt och då försöker sprattla sig loss.

Konklusion

Majoriteten av de 18 djurägare som deltog i studien var positiva till att hålla sin hund vid blodprovstagning. Hälften av djurägarna upplevde också att instruktionsfilmen fick dem att känna sig säkrare i hur de skulle hålla i hunden vid blodprovstagning.

Eftersom antalet deltagande i studien var lågt går det tyvärr inte att dra några slutsatser utifrån om fynden i denna studie är representativa för resten av hundägarpopulationen i Sverige eller i resten av världen. Fler studier inom ämnet är nödvändiga för att få en bättre uppfattning om vad det bästa sättet att utbilda djurägare i hålltekniker är. Och även studier för att se hur stor betydelse hundens storlek och sinnesstämning har för hur lätt eller svårt det är att hålla hunden vid blodprovstagning.

Eftersom blodproven togs av olika personer inom djurhälsopersonalen med olika mycket erfarenhet kan detta bidra till att blodprovstagningarna inte blev lika homogena som önskat.

I denna studie går det att se att tidsåtgång och sinnesstämning hänger ihop. Med lugna hundar går det oftast snabbast och med de svårhållna tar det lite längre tid. Det kan i vissa fall skilja sig åt, då en lugn hund kan vara svår att sticka på grund av svåra kärl eller liknande. Medan det i vissa fall kan gå snabbt att sticka en svårhållna hund om djurägaren är duktig på att hålla och djurhälsopersonalen är erfaren och duktig på att sticka.

I framtida studier vore det värdefullt att jämföra djurägarens hållteknik före och efter de fått tillgång till instruktionsmaterial, för att få svar på frågan om instruktioner gör djurägare till bättre hållare. Det finns även ett behov av att ha fler deltagare som inte assisterat genom att hålla hund vid blodprovstagning tidigare. En större undersökning med fler deltagare skulle ge säkrare resultat. Det skulle också vara intressant att titta på flera olika hålltekniker till exempel liggande på bordet, stående eller sittande på golvet. Även flera olika provtagningsområden till exempel bakben och jugularvenen. Dessa skulle kunna optimeras efter vad hunden i fråga känner sig mest bekväm med för att minska hundens stress och få en så lättsam blodprovstagning som möjligt. Även hur mycket djurägaren tränar hantering av sin hund i kontrast med hur lätt den är att hålla är en aspekt som skulle vara ytterst intressant att titta närmare på.

Referenser

- AniCura Sverige (u.å.). **Lugnande medel hund**. <https://www.anicura.se/vara-tjanster/hund/lugnande-medel/> [2023-05-02]
- Bragg R. F, Bennett J. S, Cummings A, and Quimby J. M. (2015). Evaluation of the effects of hospital visit stress on physiologic variables in dogs. ***Journal of the American Veterinary Medical Association*** 246, 2, 212-215.
<https://doi.org/10.2460/javma.246.2.212>
- Carroll A.D, Cisneros A, Porter H, Moody C. & Stellato A.C. (2022). Dog Owner Perceptions of Veterinary Handling Techniques. ***Animals***. 12 (11), 1387.
<http://dx.doi.org/10.3390/ani12111387>
- Döring D, Roscher A, Scheip F, Küchenhoff H, Erhard M.H. (2009). Fear-related behaviour of dogs in veterinary practice. *The Veterinary Journal*. 182,1, 38-43.
<https://doi.org/10.1016/j.tvjl.2008.05.006>
- Emotional Medical Record & FAS Scale (u.å.). <https://fearfreepets.com/emotional-medical-record-and-fas-scale/> [2023-04-10]
- EUR- Lex, animal welfare, SV, EUR-lex (u.å) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=LEGISSUM:animal_welfare [2023-04-10]
- Girault C, Priymenko N, Helsly M, Duranton C, Gaunet F. (2022). Dog behaviours in veterinary consultations: Part 1. Effect of the owner's presence or absence. *Veterinary journal*. 280, 105788. <https://doi.org/10.1016/j.tvjl.2022.105788>
- Hernander L. (2008). Factors Influencing Dogs' Stress Level in the Waiting Room at a Veterinary Clinic. Student Report. Swedish University of Agricultural Sciences, Department of Animal Environment and Health, Ethology and Animal Welfare Programme. http://ex-epsilon.slu.se/3006/1/huvudversion_klar_lollo.pdf. [2023-04-24]
- Kindsjö J, Niegemann G. Djurägares och djurhälsopersonals upplevelse av djurs besök på veterinärkliniken -En enkätundersökning. (2017).
<https://docplayer.se/148739859-Djuragares-och-djurhalsopersonals-upplevelse-av-djurs-besok-pa-veterinarkliniken-en-enkatundersokning.html>, [2023-04-10]

Lloyd, J.K.F. (2017). Minimising Stress for Patients in the Veterinary Hospital: Why It Is Important and What Can Be Done about It. *Veterinary Sciences*, 4 (2), 22.
<https://doi.org/10.3390/vetsci4020022>

Netigate. Feedbackplattform för medarbetare och kunder (u.å.). Netigate.
<https://www.netigate.net/sv/> [2023-04-29]

Olsén L, Rehn T, Hartmann E. Both veterinarians, veterinary nurses and students in the Nordic countries want more education in low stress handling. Poster-presentation Veterinär-kongressen 2021 [2023-04-06]

Pioli, M.R., Ritter, A.M., de Faria, A.P. & Modolo, R. (2018). White coat syndrome and its variations: differences and clinical impact. *Integrated Blood Pressure Control*, 11, 73–79. <https://doi.org/10.2147/IBPC.S152761>

Shepherd, K. (2021). The Ladder of Aggression. I: *Demystifying Dog Behaviour for the Veterinarian*. 1. uppl. CRC Press. 81–90.
<https://doi.org/10.1201/9781003153030-5-7>

Sinclair M.D. (2003). A review of the physiological effects of α 2-agonists related to the clinical use of medetomidine in small animal practice. *Canadian veterinary journal*. 44(11), 885–897. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/14664351/> .[2023-05-02]

Stellato A. C, Dewey C. E, Widowski T. M., and Niel L. (2020). Evaluation of associations between owner presence and indicators of fear in dogs during routine veterinary examinations. *Journal of the American Veterinary Medical Association*. 257, 10, 1031-1040.
<https://doi.org/10.2460/javma.2020.257.10.1031>

Sveriges Veterinärförbund (2021). Kris inom svensk djursjukvård riskerar att äventyra arbetsmiljö och djurskydd under den kommande sommaren.
<https://www.svf.se/nyheter/kris-inom-svensk-djursjukvard-riskerar-att-aventyra-arbetsmiljo-och-djurskydd-under-den-kommande-sommaren/> [2023-02-10]

Universitetsdjursjukhuset (2022) Hjälp ditt djur till ett trevligt veterinärbesök. SLU.SE.
<https://www.universitetsdjursjukhuset.se/smadjurskliniken/hjalp-ditt-djur-till-ett-trevligt-veterinarbesok/> [2023-05-02]

Wang W, Xie J, Liu L, Ai X, Zhang J, Sun J, Wang S, Shang Z, Liu L, Zhang G, Zhang W. (2011). Agreement comparison between home and clinic blood pressure measurements in 200 Chinese participants. *Blood Pressure Monitoring*. 16(6), 277-281. 10.1097/MBP.0b013e32834e3ba6

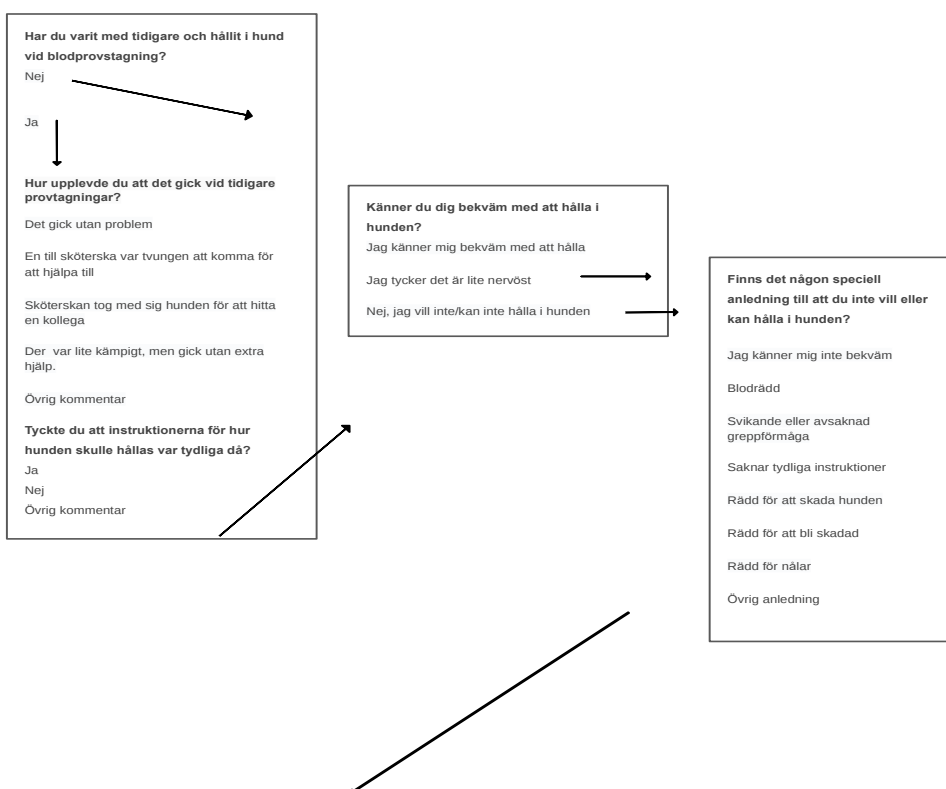
Tack

Vi vill tacka alla på Universitetsdjursjukhuset som hjälpt oss och låtit oss gå med dem när de skulle ta blodprovstagningar på hundar. Vi vill även tack vår handledare som stöttat och hjälpt oss under arbetets gång. Ett tack ska även riktas till skrivgruppen som kommit med feedback och hjälp under hela arbetets gång. Även ett stort tack vill vi ge till hunden Leo som deltog i undervisningsfilmen och hans ägare Amanda.

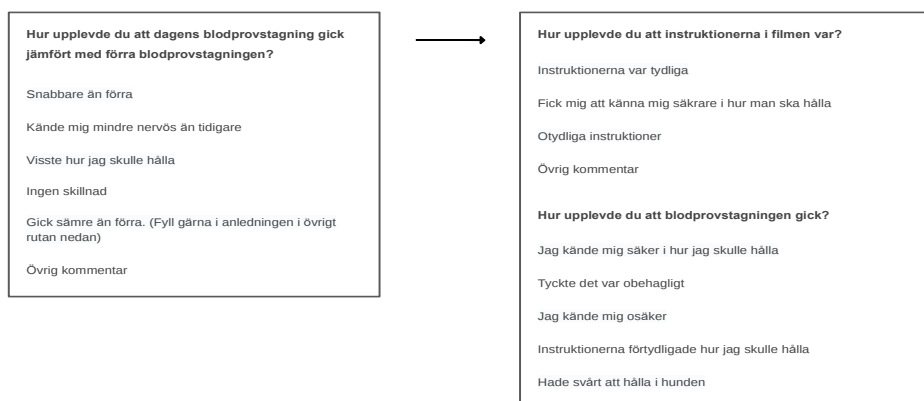
Bilaga 1

Frågor som besvarades i enkäten.

Innan instruktionsfilmen

Efter instruktionsfilmen

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>.

☐ JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

☒ Föreliggande arbete ska publiceras med 12 månaders fördröjning av fulltexten (tillfälligt läsningsembargo). Därefter ger jag/vi härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.